erol toy

SON ÇAĞRI

ÇOCUK KİTAPLARI

CEM ÇOCUK KİTAPLARI
Cem Yayınevi Çocuk Dizisi
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han Kat 3
CAĞALOĞLU–İSTANBUL

erol toy

SON ÇAĞRI

Resimleyen
MUSTAFA DELİOĞLU

cem çocuk kitapları

Baskı: Gümüş Basımevi
Tel:544 86 57
İSTANBUL-1991

ÖKSÜZ ENİK

Aşçı Mehmet Usta, «oğlu oldu», kıvancıyla anahtarını sıktı. Sabahın alacakaranlığında dükkânının kapısını açtı. Akşamdan kaynamaya bıraktığı paça tenceresine çarpmamak için gözlerini kıstı. El yordamıyla bulduğu kibriti çaktı. İlkin mumu ardından karpit lâmbasını yaktı. Sarı alev işliğini aydınlatıverdi. Tencereyi maltızın üstünden indirdi. Kestirmesini hazırlarken burnuna gelen kokuyla irkildi. İlk kaygısı pişirdiği çorbaya döndü. Yaklaştı. Kokladı...

«Taptazeydi.» düşüncesine güven geldi. Karpit lâmbasını kavradığı gibi dükkânın içindeki fare kapanlarını dolaştı. Ağır koku dalga dalga ciğerlerini dolduruyor, bir türlü kaynağını bulamıyordu. Bakındı. Koklayarak dükkânını yeniden dolaştı. «İçerde değil», kararıyla kapıya yöneldi. Koku daha bir artmıştı. «Bir yakalarsam şu arsayı kirletenleri,» diye düşündü. «Yapacağımı bilirim ben...» Kokunun yerini bulmuştu sonunda. Yandaki arsadan geliyordu. İki günde bir, kireç

dökerek temizlediği için, hemen tenekesini kavradı... «Sabah sabah biraz kıvanalım, dedik,» diye geçirdi yeniden. «Tam ortasına pislediler. Yahu burası aşçı dükkânı... Yanıbaşına pislerseniz, ekmeğimizle oynarsınız. İnadına yapıyorlar pisler!.. Birini elime geçirmeliyim ki!.. Bakalım bir daha kimse gelip de, buraya pisleyebiliyor mu?»

Bir elinde karpit lâmbası, bir elinde kireç tenekesi yıkıklığa daldı. Adımladıkça koku artıyor... Kokuya yön tutarak öfkeyle ilerliyordu. Birden durakladı... Şaşkınlıkla baktı karşısındaki olaya... Oğlunu, işe gelirkenki sevincini düşündü bir an. Öfkesinden utandı sanki. Büyülenmiş gibi dikilip kaldı. Boyluboyunca devinisiz uzanmış bir köpek ve mızıklayarak memesini çekiştiren bir eniğin olduğu yerde yoğunlaşıyordu koku... «Meğer buymuş,» diye düşündü yeniden Mehmet Usta... «Anası doğururken ölmüş olmalı... Hiç de sezinlemedik. Emmek istiyor fukara... Yazık!..»

İçinin derinlerinde bir sızı duydu. Oğlu yeniden yanıp söndü bilincinde. Yaklaştı. Mızıklayan eniği kocaman avucunun içine aldı, kireç tenekesini bırakarak. Kokladı... Leş kokusu sinmişti her bir yanına... «Kimbilir kaç zamandır mızıklıyor buncağız» diye düşündü. «Yaşayacakmış... Gel bakalım yavru. İlkin anamı gömelim de, şu kokuyu dağıtalım. Nerdeyse ilk müşteriler gelir. Madem bunca dayandın, birkaç dakika daha dayan. Gerisini kolaylarız...» Döndü. Dükkânın toprak düzeyini düzenlerken kullandığı küreği

kavradı. Bir çırpıda açtığı çukura gömdü leşi.. Koku kesilivermişti.

Eniğin mızıklamaları daha bir arttı sanki. Sürekli bağırıyor, sürekli anasının olduğu yere atılmak istiyordu. Kokusuna aldırmadan yeniden avucuna aldı Mehmet usta. Ellerini yıkarken, ıslak bir bezle bir güzel temizledi yavruyu. Birkaç kez kokladı. «Şimdi yavru,» dedi sesli sesli. «Şimdi sana süt kaynatırım. Ocağı bir yakayım, içirmenin de bir yolunu bulurum. Neyliyelim benim memem yok...»

Gün ağır ağır açılmaya başladığında, kırık bir kâseye koyduğu sütü üfledi... Üflediği an da ne yapacağını bilemedi. Enik süt içmeyi beceremiyordu. Temiz bezlerinden birini virtti. Buruşturdu. Süte daldırarak, eniğin ağzına verdi. Canlı bir şıpırtıyla yüzü ışıdı Mehmet Usta'nın. «Kerata,» diye güldü sesli sesli. «Sütün tadını alınca ananın memesini aramıyorsun değil mi?»

Kapıdan giren gölgeye kaygıyla başını kaldırdığında sevindi. Çırağı gelmişti.

— Gel buraya, — dedi gözlerini oğuşturan çocuğa. — Yaptığıma iyi bak.

Çırak başını sallayarak sokuldu. Kocaman avuçtan fırlayan benekli başı görünce sevinçle aydınlandı yüzü.... Çömeldiği yerden daha da yaklaşarak;

— Bunu da nerden buldun usta?

— Arsadan!.. Anası ölmüş... Sen görmedin mi?

— Görmedim!..

— Bir daha işini savsama. Kaç kez söyledim sana. Sık sık arsaya bak diye. Buralarda kokudan durulmuyordu. Kimbilir öleli kaç gün oldu.

— Yok usta, daha iki gün önce baktım. Hatta yeniden kireç döktüm ya, biliyorsun.

— Hergün bakacaksın anladın mı? Bundan sonra kulağına küpe olsun. Şu eniğe borçlu kal. Yoksa kulağını çekmiştim.

— Bundan sonra hergün bakarım usta, başüstüne.

– İyi öyleyse, al bakalım biraz da sen besle...

Ben de paçayı hazırlıyayım. Nerdeyse ilk müşteriler sökün eder...

Bekir, büyük bir ödül gibi kucakladı eniği...

VİLDA BÜYÜYOR

Mehmet Usta, Bekir'i kapının önünde bulunca gülümsedi. Kara saçlarını okşayarak asma kilidi açtı.

— Boşuna kaygılanıyorsun, — dedi. — Karnı tok, yer de buldu. Hiç bişey olmaz.

— Biliyorum usta, — dedi Bekir. — Biliyorum ya, yine de gözüme uyku girmiyor.

— İyi iyi!.. Hemen ocağı yak da, sütünü kaynat. Seni gördü mü, anasının kokusunu almış gibi kuyruk sallamaya başlıyor kerata...

Bekir, eli ayağına dolanarak maltıza kömür koydu. Akşamın közleriyle bir iki üfleyişte çıtırdamaya başlayan ateş, yanaklarında yansıdı. Vilda, ayaklarının arasında dolanıyor, aç aç mızıklıyordu. Öyle ağlaşınca, Bekir daha çok ivecenleşiyor, ne yapacağını büsbütün şaşırıyordu. Sütünü kâseden kâseye aktararak soğuttu. Yere koyup biberon olarak kullandığı beze uzanırken, zıpladı;

— Usta, usta, — diye bağırdı. — Usta bak!.. Sütü kendisi içiyor.

– E, gördün mü Bekir!.. Hayvan insandan yaman olmaya koşulu... Tez zamanda kendi başını kurtarmadı mı, yaşamak yasak. Yakındır bize gereksinimi kalmaz.

— Yok usta, Vilda çok akıllı bir enik. Görürsün bak, bizi bırakmaz.

— Bırakır demedim ki hay oğul... Yağlı kapıyı kim bırakmış? Bizim elimize bakmaz.

Bekir çömeldiği yerde eline değen ıslak bir şeyle ürktü. Bakındığında, karnı doyan Vilda'nın elini yaladığını gördü. Zıpladı. Parmağıyla eniği gösterirken gözlerinin bebeklerinde yıldızlar balkıyarak;

— Anladı usta — diye çığlığı bastı. — Anladı dediklerini. Unutmayacağını belirtiyor gördün mü?

— Hayvan bile ekmek yediği kapıyı tanıyor ha, — diye güldü Mehmet Usta. Bekir'in sevincini daha da bir artıran gülüşüyle. — Bu fino milleti çok bir zeki zaten.. — Sözünü bitirmeden ayağına sürtünen eniğe baktı. — Vay kerata... Şuna da bak hele... Nerdeyse ben bile inanacağım laftan anladığına...

— Anlıyor usta, — diretmesiyle eğrilip büküldü Bekir. — Anlıyor ki benden fazla...

— Hah işte burası doğru, — diye makaraları salıverdi Mehmet Usta. Paça'nın kestirmesini ağır ağır yüzüne yaydıktan sonra. — Hadi bakalım. Sarmısakları ayıkla da, gelene utançlı olmayalım...

Bekir, yalınayaklarının arasında fır dönen Vilda'yla birlikte koşturdu. Soğan-sarımsak sepetinin başına vardığında, enik parmaklarının ucundaydı. Çöp tenekesinin yanına çömeldiğinde diz-

lerinin arasında. Ayıkladığı dişleri havana döküp tuzladığında topuklarını yalıyordu. Ayakları gıdıklanan Bekir, bir yandan sarımsak ezerken, bir yandan çalkalana çalkalana kahkahalar atıyordu.

Mehmet Usta, çırağının sevinçle işlenmesinden hoşnuttu... Sabah karanlığında uyuklamaya duran çocuğun, kendisiyle yarışırcasına koşunmasını eniğe bağlıyordu. Bağladıkça oynaşmasına göz yumuyordu. Bekir ve Vilda dükkânın kıvancı olup çıkmışlardı. Müşteriler sökün etmeye başladıklarında herşey yerli yerine yerleştirilmişti. Bekir, ayaklarının dibinde Vilda, masaların arasında gidip geliyordu. Vilda'ya onlar da alışmışlardı. Ayaklarının altında dolanmasa, pantolonlarının paçalarını çekiştirmese bir eksiklik duyuyorlardı. Bulunuşunu, ilk beslenişini hepsi öğrenmişlerdi. Paçaları çekiştirdikçe ayaklarını kaçırıyorlar, parmaklarının ucuyla Mehmet ustayı göstererek:

— Hoşt ulan, bak anan, ocak başında, — diye kovalıyorlardı. Ama, gidip asılmasa, hemen kaşlarını çatıyor; — Senin köpek hasta Mehmet Usta, — kararıyla kestirip atıyorlardı. Bekir hasta lafını duydu mu ikircimleniveriyordu. Bakışlarıyla Vilda'yı arıyor, kuyruğunu salladığını görünceye değin bakıyordu. Görünce yeniden işine dönüyor, boş tabakları toplayıp, yıkıyordu. Vilda, Mehmet Usta'nın ayakları dibinde değilse, Bekir'in yanına seyirtiyordu. Ocağın kıyısında büzülüp uyuduysa, Bekir ayaklarında, ellerinde bir eksiklik duymaya başlıyordu hemen. «Uyansa,» düşüncesiyle başını bulaşık ocağından çıkarıp bakıyor, gözleri Mehmet Usta'nın bakışlarıyla karşılaşınca, kıpkırmızı kesiliyordu. Çünkü Usta'sı,

kaç kez söylemişti. Karnı doyduğu zaman uyumalı ki büyüsün!.. Bekir de biliyordu bunu. Ne ki, bir türlü kendine anlatamıyordu.

Mehmet Usta, öğle yemeğini savdı mı, dükkânın dibine uykuya çekilirdi. Sandalyeleri karşılıklı dizerek, tezgah taburesindeki minderini yastık yapar, yatardı. O ara bir gelen olursa iş Sabri Kalfa ile Bekir'in üstüne kalırdı artık. Ve Bekir, kalfanın yerine geçmekten sevinçli, dört dönerdi masaların arasında. Mehmet Usta, kendi deyimiyle «Taht-ı revan»ına uzanmıştı. İnce ince horluyor, ablak yüzü her horultuda şişip iniyordu. Pıtış pıtış dibe giden Vilda'nın ardınca seyirtti Bekir. Usta'sını uyarırsa, azarı o işitirdi. Engellemek için atıldığında, masanın ayağına tosladı... Gözlerinde şimşekler çakarak oturdu kaldı. Bir süre ne yapacağını bilemeden, kirpiklerinde yakamozlanan daireciklere daldı. Bir öfke tırmandı kulaklarına. Kıpkırmızı kesildi. Eliyle kafasını tutarak yerden kalktı. Vilda'yı aradığında, bütün öfkesini yitirdi. Eliyle ağzını kapamasa, kahkahası Usta'sını uyandıracaktı... Vilda nasıl etmişse etmiş, sandalyeye zıplayarak, Usta'nın kocaman göbeğinin üstüne kıvrılıp yatmıştı.

Usta nefeslendikçe, Vilda bir yumak kıl, bir tutam pamuk benzeri inip çıkıyordu. Eli ağzında ayaklarının ucuna basarak Kalfa'ya yanaştı. Parmağının ucuyla görünümü işaret ettikten sonra, kendini dışarı attı. Patlayan kahkahasından ürkerek, sağa sola bakındı. Kimse duymadı derken,

Kalfa yanında bitti. Gözlerinin yarısı kıkır kıkır, yarısı katır kuturdu. Bir yanıyla gülerken, bir yanıyla;

— Sen mi koydun? sorusu ürküttü Bekir'i; — Yook!.. dedi ivecen. — Kendi çıktı.

— Bak bücüre, — diye bağışlayıverdi Kalfa. Sonra yeniden bulutlandı bakışları; — Uyanmadan inmezse, Usta'ya ne diyeceğiz?

— Valla kendi çıktı.

— Anladık!.. Usta kızarsa? Koskoca herifler, bir eniğe sahip olamadınız, derse?

— Az daha masayı deviriyordum ağabey, dedi Bekir eliyle kafasını oğuşturarak; — Tutamadım ki...

Bir an gidip almayı düşündüler. Sonra uyarmak çekincesiyle gözetlemeye başladılar. Ola ki, kendiliğinden iner Usta uyanmadan...

İnmedi!..

Mehmet Usta uykusunu aldığında, göbeğinin üstünde bir sıcaklık duydu. Gözlerini kırpıştıra kırpıştıra elini uzatmasıyla, irkilip doğrulması bir oldu;

— Bu da ne?

Sorusunu mızıklamalarıyla Vilda yanıtladı. Kalfasıyla çırağının gülmekle, korku arasında gidip geldiklerini görünce, avuçladı Vilda'yı.

— Kerata, — dedi okşayarak. — Rahat yatağı bulunca kendinden geçiyorsun öyle mi? Bu iş böyle yürümez ama biliyor musun? Öğlenleri ya biz terkedeceğiz dükkânı, ya sen!.. Şurda bir şe-

kerlemelik uykumuz var, rahat vermezsen külâhları değişiriz.

Ense derisinden yakalayarak usullacık yere bıraktı. Elini yüzünü yıkadı muslukta. Bekir kahvesini söylemeye seyirtirken, Vilda da ardından koştu. Bir süre arkalarından baktı. Başını salladı;

— Artık bunu eve götürmeli. Buraları karıştırmaya başladı, — dedi.

BİR DOSTLUĞUN BAŞLANGICI

Vilda yemeğine yanaşırken hırladı. Sonra kuyruğunu sallamaya başladı. Sokak kapısı açık kalmış, komşunun eniği aralıktan içeri dalmıştı. Mestan Usta, Mehmet Usta'nın ev komşusu idi... Tazı kırması köpeği Poli eniklemiş, yavrular kapışılmıştı. En küçüğünü bir türlü verememişti Mestan Usta. Daha yeni yeni sütten kesiliyordu. Sokak kapısını açık görünce çıkmış, komşunun evine dalıvermişti. Vilda, yanıbaşında bir başka enik görünce, şaşırdı. Kendisiyle birlikte yemeğine ortak olunması ilkin öfkelendirdi onu. Sonra kuyruklarını sallayıp, birbirlerini koklayarak anlaştılar... Anası eniğini çağırdığı zaman, yanıt alamadı. Havladı, zincirini kanırttı... Bir türlü Vilda'dan ayrılmıyordu tazı kırması... Mestan Usta evine geldiğinde, aramaya çıktı. Kucaklayıp götürdü eniği... Poli, eniğini ayaklarının dibinde görünce mızıklandı. Mestan Ustanın elini yalayarak, yere uzandı eniğin emmesi için. Yanaşmadı enik. Vilda'nın yemeğine ortak olunca karnı doymuştu.

Sabahleyin kapı açılır açılmaz fırladı evinden. Vilda, bulup yitirdiği aradaşı için mızıklanıyordu. Önüne konulan süt, olduğu gibi duruyor, bir türlü sunmuyordu. Mehmet Usta'nın kapısı aralanır aralanmaz, tazı kırması bahçeye daldı. Vilda kuyruğunu sallıyor, sevinç mızıklamalarıyla ortalığı inletiyordu. Birlikte sundular süt tasına... Şapır şupur karınlarını doyurduktan sonra boğuşmaya başladılar. Akşama değin bahçenin altını üstüne getirdiler. Zıplıyor, sarılıyor, koklaşıyor ve hırlaşıyorlardı. Ama birbirlerinden bir adım bile ayrılmıyorlardı.

Mestan usta kapıyı çaldığında, iki enik de kuytuda burun buruna yatıyorlardı. Tuttu. Yavruyu yeniden evine götürürken:

— Tasma takacağım, dedi Mestan usta. — Sizi rahatsız ediyor.

— Hiç bile değil, — diye yanıtladı Mehmet Usta'nın anası. — Bir görsen Mestan oğlum. Altalta, üstüste boğuşmalarını bir görsen, kardeş sanırsın. Pek sevdiler birbirlerini. Hani bana kalsa, dursun diyeceğim. Mehmet'imi bilirsin. Danışmadan iş gördük sanır da, göğe çıkar...

— Bildiğimden çekinirim ana, — dedi Mestan. — Huysuzluğuna bir gerekçe olmasın... Sizden enik esirgediğimi sanmayın. İstiyorsa, kendi söylesin.

— Hele bir anlatalım, — dedi Mehmet Usta'nın annesi. — Sanırım isteklenir. Kimseye söz verme olur mu?

— Söz sizin. Yeter ki, alacak olun...

Oğlu geldiğinde nasıl söyleyeceğini düşünmeye durdu yaşlı kadın. Sonunda bir karara vardı. Yemeğini yedikten sonra kahvesini içerken;

— Mehmét, — diye söze girdi. — Yarın öğleden sonra eve gel.

— Bişey mi var ana?

— Gel de bir gör bakalım...

Oğlu kucağında olmasa, kuşkulanacaktı Mehmet Usta. görmesini istediği şeyi araştırmak istedi bir an. Oğlunu severken unutuverdi. Yorgunluk bastırdığından da araştırmadan yattı.

Öğle işlerini savıp sandalyelerini hazırlarken anımsadı annesinin çağrısını. Önlüğünü çıkardı. Kollarını indirdi. Evine vardığında, kafasının içinde sorular yığılmıştı. Avluya girer girmez durakladı. Vilda, tazı kırmasıyla coşku içinde bahçeyi dolanıyordu.

Anasının kucağında top gibi oturan oğlu yumuk elleriyle onları yakalama hevesinde, gözleri fıldır fıldır enikleri izliyordu. Bağdaş kurup oturdu. Uykusu dağılıvermişti. Daha ağzını açmasına kalmadan;

— Mestan'ın eniği, — dedi anası. — Kendiliğinden gelip sahiplendi. Seninki de özlem duyarmış meğer. Akşam götürdüğünde Mestan, sabaha kadar mızıklıyor. Siz yukarda yattığınızdan duymuyorsunuz belki.

— Mestan Usta verir mi ki? Kaç kişiler istedi, olmazlandı.

— Komşu hakkı, kardeş hakkı gibidir oğul. Bir söyle istersen.

Mehmet Usta başıyla olurlanırken, eniklere dalıp gitmişti. Biri alacalı, topacık bir fino , biri ince uzun, kahverengi bir tazı kırması yumak yumak oynaşıyordu. «Garip,» diye düşündü Mehmet Usta. Anasına baktı;

— Madem kendiliğinden gelmiş, kalsın... Bizim kırıntılar daha çok köpek besler...

İkisi birden gelmiş, Mehmet Usta'nın önünde dikilerek kuyruklarını sallıyorlardı. Vilda tırmanıp kucağına çöreklenince, tazı kırması da onu izledi. Mehmet Usta parmaklarının ucuyla yumuşak tüylerini okşadı bir zaman. Çığlık çığlığa olanları izleyen oğlunu kucakladı. Eniklerin yumuk parmakları yalayışını seyretti. Sonra bebeği karısına, köpekleri yere bıraktı. Doğruldu. Hiç vazgeçmediği öğle uykusunu ardında unutarak, çarşıya yöneldi.

— Anasının yanında zaptedemedim keratayı, — dedi Mestan Usta. — Kendi başını kendi bağlamış. Enik senindir. adını Coli koymuştum. İstersen şimdiden değiştir.

— Güzel koymuşsun Ustacığım. Sağol... Yarın öğle yemeği benden.

— Hayvanları sevdiğini bilmezdim.

— Yetim öyle hoşnuttu ki ustacığım, — dedi Mehmet Usta. — Sevmeye başladım.

— Desene yaşadılar... Kemiğin hasını yalayacaklar. Aferin onlara...

Mehmet Usta ellerini oğuşturarak dükkânına girdi. Akşam yemeği hazırlanırken, sıyırdığı parça etleri ayırmaya başladı. «Et yiyecekler,» diye düşündü. Hem de kaynatıp vereceğim. Böylelikle tehlikeden korunurlar. Hele bir dişlensinler iyice. Kemiği de kaynatır veririm. Zaten kaynamışı var... Hem de yumuşacık...»

Bekir yeni bir iş bulmuştu. Her sabah, sıyrılan et parçalarını kaynatıyordu. Çukur tabaklardan birinin içine koyduğu parçaları, doğru ustası-

nın evine götürüyordu. Vilda'yla Coli Bekir'in kokusunu aldılar mı, mızık mızık kapının dibine sokulup kuyruk sallamaya başlıyorlardı. Kapı açılır açılmaz, biri dizine, biri ayağına saldırıyor, paçasından çekiştirerek yemek kaplarının yanına kadar sürüklüyorlardı...

Bekir, uzun uzun yiyişlerine, hemen ardından oynaşmaya geçişlerine bakıyor. Çevresinde kimse yoksa onlarla boğuşmaya girişiyordu. Sonra yanakları al al, yüzü ter içinde dükkânı anımsıyor, kaygılı, ivecen kapıya seyirtiyordu. Coli'yle Vilda Bekir'in koşuşturduğunu görünce, köşe başına değin ardından gidiyorlardı. Döndüklerinde Mehmet Usta'nın oğlu dışardaysa, hemen onun üstüne saldırıyorlardı. Bebek, yenice yürümeye başlamıştı. Onlar üstüne atılınca yıkılıyor. Hemen oyuna katılmaya alıştığından, kollarının arasına alıp sıkıyordu köpeklerini... Çevresinde dolandıklarında emeklemeyi yeğliyor. Biri altından biri üstünden, atlıyor, omuzuna, sırtına tırmanarak yeniden yıkıyorlardı. Köpeklerin coşkusu, bebeğin gülücüklerine karıştıkça, oğlunu korumak isteyen ana yüreği tir tir başlarında bekliyordu. Hepsini kendi eliyle yetiştirdiğinden, oğlu bunalmadıkça oyunlarını engellemiyordu. Engellemeye kalkıştığında oğlu öyle bir çığlık basıyordu ki, vazgeçiyordu zaten.

İZ SÜREN TEZ BULUR

Mehmet Usta evden çıktığında ortalık karanlıktı. Coli'yle Vilda, her zamanki gibi köşede durmadılar... Mehmet Usta döndüklerini sanıyordu. Yanıbaşında tin tin iki gölge görünce, durakladı. Baktı, köpekleri kendisini izliyorlardı. Dikildi. Eliyle ev yönünü göstererek;

— Eve, — dedi sert sert.

Coli de Vilda da isteksiz bekleştiler. Kuyruklarını sallaya sallaya izin diledilər. «Yolu öğrenseler iyi olur,» diye düşündü bir an Mehmet Usta. Sonra, «daha çok erken. Biraz daha büyüsünler, öyle,» kararıyla, yeniden buyurdu.

— Eve!..

Sesin tonundan kararın kesinliğini anlayan iki yavru geri geri gidip yine durakladılar. Burunları havada, kuyruklarıyla birlikte kalçalarını da sallaya sallaya yeniden direttiler. Ama, Mehmet Usta daha sert bir biçimde bağırınca, kuyruklarını indirerek evin yolunu tuttular. «Aferin,» diye düşündü Mehmet Usta. «Şimdilik söz dinliyorlar.

Bir gün götürmek gerekecek. Hem de iyi olur. Gelir karınlarını doyururlar. Artık ortalığı karıştırmayacak ölçüde büyüdüler. Olmadı biraz şamarlarım. Öğrenirler ne yapmaları gerektiğini...» Dükkânını açtı. Kemikleri ve kaynamış sıyrıntıları hazırladı. Bekir işaret bekliyordu. Kalfa içeri girer girmez, o elinde kapla fırladı.

Coli'yle Vilda, kan ter içinde dükkânın yolunu tutan Bekir'in ardınca gidiyorlardı. Mehmet Usta'ya çok yaklaştıklarında kovulduklarından, bu kez uzaktan izliyorlardı Bekir'i... Hiç sezinletmediler. O dükkândan içeri girince, kapının önünde kuyruklarını sallamaya başladılar. Mehmet Usta;

— Vay keratalar, — dedi onları görünce. — Pek yaman şeyler bunlar canım. Baksana, bulmuşlar Bekir gibi avanağı, bir güzel izlemişler.

— Çok akıllı hayvanlar usta, — diye yanıtladı Bekir.

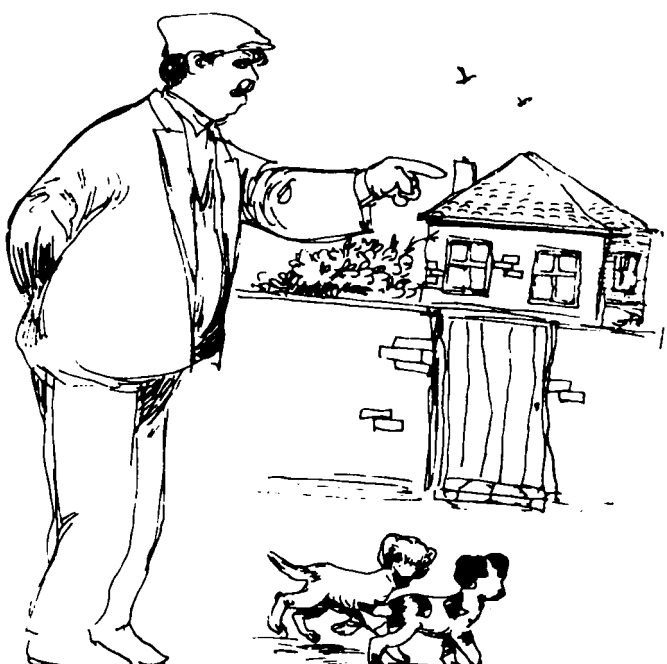
— Belli, — dedi Sabri Kalfa. — Senden akıllı oldukları belli. Eğer sen getirmediysen tabi...

— Valla getirmedim kalfa. Görsem kovalardım.

— Eh, öyleyse enik kadar aklın olmadığını bil, — dedi gülerek kalfası. — Hadi bakalım dal bulaşık ocağına da, çalış biraz. Tezgâhta tabak kalmadı.

Coli'yle Vilda, burunları havada, gözleri Mehmet Usta'nın ağzında, kulakları sesin tonunu ölçmeye hazır, sürekli kuyruk sallıyorlardı. İlkin

kovalamak istedi Usta. Tam ağzını açıyordu ki, «Yolu şaşırabilirler,» diye düşündü. Vazgeçti. «-Bizim öğlen uykusu yine güme gitti. Bekir'in ardına takıp yollamak var ya, gelmeyecekleri belirsiz... En iyisi kendim götüreyim. Hem biraz da oğlumu okşarım. Ne zaman eve gitsem uyur buluyorum.» Yüzü yumuşadı. Dudaklarını büzüp tatlı sesler çıkarınca, köpekler sevniç çığlıkları koyuverdiler... İkisi de gelip başlarını ayaklarına sürttükten hemen sonra dükkânın önünde kuyruk sallamaya başladılar.

Bekir, paça tabaklarındaki kemikleri yanındaki kapta topluyordu. Kestirme tutulurken ayrılanlar sabah için, müşterilerden artanlar akşam yemeğine veriliyordu Coli'yle Vilda'ya... Arada bir de yanına sokuldukça önlerine atıyordu. İkisi de, uzun uzun kokladıkları kemiklere dokunmuyor, oynuyorlardı. Mehmet Usta durumu sezince seslendi;

— Etme Bekir... Durmadan yemeye alışırlarsa, her verilenin üstüne saldırırlar. Bulaşık köpek de hiç iyi değildir bilmiş ol.

Bekir attığı kemikleri hemen topladı. Islak elleriyle ikisinin de kafasını okşayarak sırıttı. «Kalfam haklı sanırım,» düşüncesi geçti aklından. «Bunlar benden baskın. Hazır bulduklarını bile yemiyorlar. Düşünemedim. Ustadan da azarı yedim bu yüzden. Tüh!..»

Öğle kalabalığı geçtikten sonra eve gitmeye hazırlanan Usta, köpeklerini yitirdi. Bekir bir yandan, Kalfa bir yandan bütün yöreyi aradılar. İkisi de ortalıkta görünmüyordu. «Tamam,» diye düşündüler üçü birden. «Güzel köpekleri gören biri alıp götürdü. Daha alışmadıkları için de seslerini bile duymadık.»

Birbirlerinin yüzlerine üzünçle bakarlarken;

— Bunlar eve gitmiş olmasınlar, — dedi Mehmet Usta. — Yolu öğrendiler ya!..

Bekir, sözü ikiletmedi. Kapıdan fırladı. Bir koşu eve vardığında, ustasının varsayımının doğruluğunu gördü. O kapıdan girdiğinde, bebekle

oynaşıyorlardı. «Vay anasını,» diye düşündü Bekir, «Bebeğin uyku saatinde canları sıkıldı, benimle geldiler. Sonra yeniden oyuna döndüler ha... Usta duysa inanmaz...» Bütün gücüyle dükkâna ulaştığında soluk soluğa kalmıştı.

— Usta, — dedi. — Usta, köpekler evde. Ertanla oynaşıyorlar.

Rahatlayıverdi Mehmet Usta. Hemen sandalyelerini yerleştirdi. Yastığını kucakladı. «Taht-ı revan»ına uzanarak horlamaya başladı.

VİLDA BAŞLADI, COLİ BİTİRDİ

Coli bahçede hanımelilerin yanına yatmış güneşleniyordu. Vilda bir iki kez burnuyla dürtükledi. Aldırmadığını görünce, gerinerek sokağa yöneldi. Kapının önüne dikildi. Bahar güneşi ılık ılık sokakta geziniyordu. Çocuklar okulda, Ertan uykudaydı. Sokak boyluboyunca güneşin altına uzanmış, ıssızlığı yaşıyordu. Köşeden koca bir kurt köpeği döndü. Güvenli, güçlü ve ağır adımlarla ilerledi. Vilda, birden saldırıya uğramış gibi dikildi. Koca köpek, ağır ağır yaklaşıyordu. Bir karışlık boyuna bakmadan kurt köpeğine havladı. Köpek aldırışsız, dönüp bakmaya bile değer bulmaksızın yürümesini sürdürdü. Sanki önünde havlayan bir fino köpeği değil de, vızıldayan bir sinekti... Vilda öfkeyle üstüste uludu bu kez.. Köpek yine aldırmadı. Yaklaştı. Tam burnunun dibinde uludu. Sonunda koca köpeği rahatsız etmeyi başardı. Dişlerini çıkardı köpek. Başını hafif çevirerek hırlayıverdi. Vilda, birden çığlık çığlığa gerileyerek acıklı acıklı ulumaya başlayınca,

Coil uykusundan zıpladı. Bir koşu kapının önüne çıktığında, bütün hızıyla kurt köpeğine çarptı. Köpek neye uğradığını şaşırdı ilkin. Sonra bütün görkemiyle dönüp, Coli'ye saldırdı. Vilda, kapının önünde kuyruğunu apış arasına kıstırmış uluyordu. Köpeğin gücüyle savrulan Coli, kaldırıma yuvarlandı. Toparlandığı an yeniden zıplayarak yandan köpeğin kulağına saldırdı. Belli ki Kurt köpeği bunu beklemiyordu. Coli'nin keskin dişleri arasına sıkışan kulağının acısıyla kıvrandı. Başını kaldırıp yere vurdu Coli'yi... Ulumalar birbirine ulandığında ıssız sokak bir anda doldu. Köpeklerin çevresini alanlar, kimin üst geleceğini ilgiyle izliyorlardı.

Coli yerden yere çarpılıyor. Kulağı bir türlü bırakmıyordu. Seyredenlerin çoğu, döğüşün coşkusuna kapılmıştı. Köpeklere acıyanlar, su serpip ürkütmeyi kurarlarken, Coli dişlerini gevşetip kendini yana attı. Az önce görkemiyle gölgesini bile titreten kurt köpeği, kaçışan insanların arasından sıyrılıp yitiklere karıştı. Coli'nin yüzü, dişleri kan içinde kalmıştı. Vilda ise arka ayaklarının üstüne oturmuş, yalanıyordu. Olayı pencereden gören Ertan, ninesinin eline tutuşturduğu yağlı bezle Coli'nin yaralarını ovmaya koşarken, Vilda'ya bir tekme vurdu.

— Hep senin yüzünden. Kendin döğüşseydin ya!..

Canı yanan Vilda, uluyarak bahçeye kaçarken, Coli'nin başına çöreklenen Ertan, bir yan-

dan yaralarını yağlıyor, bir yandan azarlıyordu Coli'yi...

— Sen neden karışıyorsun kavgaya? Burda değildin ki...

— Eee, — dedi seyredenlerden biri... — it iti kollar... Kapı yoldaşını ezdirir mi? Ama aferin doğrusu, buncacık bir kırmada, böyle bir güç olacağını sanmazdım.

— Demek fino bunun ne yaman bir güreşçi olduğunu biliyormuş. Koca köpeği kışkırtıp, kavgayı kızıştırdı yahu... Boşuna, «yere yakın olanın oyunundan Tanrı koruya,» dememişler. Vay domuz. Sen kavgayı kızıştır, kıyıya çekil. Köteği başkası yesin... Aferin Ertan'a ama... İyi bir ders verdi...

Ertan konuşmaları dinlemeden Coli'nin yüzünü, burununu yağlıyordu. Coli, yağ yaralarını yaktıkça mızıklıyor. Sahibinden kötülük gelmeyeceğinin bilinci içinde bütün yakınmalarına karşın, katlanıyordu. Bütün çizikleri yağladığı güvenine gelen Ertan, parmağını korkutur biçimde sallayarak;

— Bir daha kavga edersen seni döverim, — diyerek badi badi içeriye girdi.

Coli ardı sıra kuyruğunu sallıyor. Söylediklerini anladığını belirtircesine yaltaklanıyordu. Vilda, Ertan'dan tekmeyi yiyince bahçenin en uzak köşesine sinmişti. Ordan mızıklıyor, çocuğun çağırmasını bekliyordu. Öfkesi geçiverdi Ertan'ın. Parmağını şıklattığı anda, Vilda boynuna atılmış-

tı. Ninesinin cebine tıkıştırdığı şekerleri çıkardı.

— Bir daha gücünün yettiğine çat, — dedi ninesinin sesiyle... Babası huysuzlandı mı, hemen öyle çıkışırdı ninesi. Var, gücünün yettiğine çat hay oğlum. İki güçsüz kadından bir yiğit postu çıkmaz ki...

Coli besbelli çok yorulmuştu. Ertan'ın uzattığı şekere dönüp bakmadı bile. Başını ayaklarının arasına alarak uzandı. Vilda ise daha havada kapmış, tırnaklarının arasına kıstırdığı topağı yalamaya başlamıştı. Ertan Coli'nin yanına çöreklendi. Başını, gözlerini okşadı. Derisinin titrediğini sezdi ellerinin altında. — Senden çok kocamandı Coli, — dedi acımaklı. — Aptal aptal saldırmasaydın.

Şekeri zorla ağzına sokmak istedi. Gözlerinin derinlerinde sevginin ışıltılarıyla baktı Coli. Derin derin soluduktan sonra ağzını aralayarak dilini çıkardı. Ertan şekeri sürttü diline. Sonra ayağının dibine bırakarak ninesinin sesine döndü. Yanına gidip çöreklendiğinde;

— Nine, — dedi. — Nine öteki köpek de yaralandı. Acaba ona da yağ sürse miydik?

— Köpek damına varmıştır oğul, — dedi ninesi. — Dursaydı yağlardın.

— Yazık, — diye atıldı annesi. — Biri fino, biri kırma, kavgasız dururlar diyordum. Asıl kavgacı fino imiş meğer...

— Yok, — dedi Ertan. — Vilda kaçtı... Kavgacı Coli.

— Benim bile yüreğim ağzıma geldi. Kimbilir Coli nasıl kaygılandı... Öyle yaygaracı ki bu Vilda... Hem de korkak, — dedi annesi. — Ama dayanağı güçlüymüş. Yavrum Coli. Bundan sonra bari kendine sahip ol. Götürür bir canavarın ağzına verirse seni yüreğim yanar...

Benim de, – dedi Ertan – O zaman boğarım bu Vilda'yı...

– Köpek bu, – diye söze girdi Nine. – Doğruyu, yanlışı bilir mi? Yarın birine daha çatar görürsünüz. Hele yaraları sağalsın.

– Coli çatmadı, – diye çatındı Ertan. – Coli, Vilda'ya bişey olduğunu sandı. Kurtarmaya koştu. Yazık koca köpeğe... Kulağı gitti...

Vilda ayaklarının dibine çöreklenmiş sürtünüyordu. Elini uzattı Ertan. Kızgınlığını yine unutuvermişti.

İŞ BÖLÜMÜ

Sabri Kalfa kendisine dükkân açmış, Bekir O'nun yerine geçmişti. Ertan her gün babasının yardımına gidiyordu. Ardında köpekleri, sabah karanlığında evden çıkıyorlardı. Coli'yle Vilda, iş-bölümü yapmışlardı. Akşam Ertan babasından önce eve dönerse ardına düşüyorlardı. Kapıdan içeri girdi mi, kuyruklarını sallayıp, bir iki havlıyorlar, hızla geri dönüyorlardı. Mehmet Usta dükkânı kapatıncaya bekliyorlar, evin kapısından birlikte giriyorlardı.

Gece karanlığı ışıksız sokakları kopkoyu sardığında, Mehmet Usta, rakısını açtı. Müşterileri teker teker, üçer beşer masalardan kalkmaya başlamışlardı. Izgarasındaki son köftelerini meze yaparak, bir kaç kadeh içmeye durdu.

Bekir, son bulaşıkları yıkadı. Masaların üstünü, altını temizledi. Sabaha hazır olmasını sağladı. Karanlıkta uğraşmamak amacıyla, yedek karpit lambasını temizledi, suyunu değiştirdi... Karpit kutusunu yanına yerleştirerek önlüğünü

çıkardı. Gözlerini ustasına dikti. Mehmet Usta bir baş devinisiyle, gidebileceğini belirtir belirtmez de, Coli'yle Vilda'nın başlarını okşayıp;

— Ustam size teslim, — diyerek evinin yolunu tuttu.

Mehmet Usta, çoğalan dükkânlarla azalan işini düşündü bir an. Şişesinde kalan bütün rakıyı bardağına boşalttı. Sulandırdı. Gecikmesine aldırmadan yudumladı. Dilinin ucunda erittiği köfteleriyle düşüncelerinden sıyrıldı. Bardağındaki bitince, bir başka şişe açtı. Nedense doymuyordu bugün... Bekçi düdükleri çarşının dört bir yanını inletinceye içmeyi sürdürdü. Sonra sallanarak kapıya çıktı. Coli de Vilda da huysuzlanıyorlardı. Mızıklıyor, kısa kısa havlayarak Mehmet Usta'nın yöresinde dolanıyorlardı. Aldırmadı. Zorla kilitledi kapıyı. Sallanarak caddeye yürüdü.

Şaşırmadan evinin yolunu tuttu. Köşeyi döndü. Kaldırımdan sokağa indi. Yeniden çıktı. Duvara dayandı. Yaylandı. Tutunmak istedi. Tutunamadı. Boylu boyunca yere yıkıldı.

Köpekler ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Acılı mızıklıyorlar. Paçasından, kolundan çekiştiriyorlar. Yüzünü yalıyor, burunlarıyla bedenini kokluyorlardı. Mehmet Usta bir türlü toparlanıp kalkamıyordu. kendi kendine söyleniyor. Gülüyor. Kocaman göbeği inip kalkıyordu. Coli bir başında duruyor. Bir ayak ucuna koşuyordu. Vilda, ses geldikçe üstüne zıplıyor, çenesini yalıyordu. Mehmet Usta'dan kıpırtı yok. Sonunda, Coli eve doğru koşmaya başladı. Vilda durumu kavramıştı. Sahibinin omuzu başına çöreklendi.

Coli geldiğinde kapıyı kapalı buldu. Tırmaladı. Havladı. Mehmet Usta'nın karısıyla anası Ertan'ı yatırmışlar, küçük bebeği uyutmaya çalışıyorlardı. Coli'nin sesi gelince dinlediler. Kapı açılmadı. Birbirlerinin yüzüne baktılar ilkin. Sonra Coli'nin tek başına olduğunu anladılar. Şaşkın, ikircimli yeniden dinlediler kapıyı. Yanılmıyorlardı. Coli yalnızdı. üstelik olumsuz bir durum sözkonusuydu.

Nine hemen davrandı. Koşup kapıyı açtı. Coli kapının önünde bir iki havladı.

— Ne var oğlum. Bişey mi oldu? — Sorusuna başını dikti Coli. — Ha, — diye yineledi nine... — Bişey mi istiyorsun. — Sonra içeri döndü. — Gelin, bir derdi var bu hayvanın. Gel bir bak is-

tersen. İçeri girmiyor.

— Her zaman öyle yapmaz mı anne, — dedi gelini. — Ötekileri bekliyordur. — Sonra birden doğruldu. — Şimdiye gelmiş olmaları gerekirdi.

Coli derdini anlatamamaktan kızgın, mızıklamasını daha bir yükselterek, Ninenin eteğine yapışmıştı zaten. Biri kurtarmaya uğraşıyordu eteğini, biri çekiştiriyordu. İki kadın da yan yana durumu görünce, anladılar.

— Bir şey oldu anne, — dedi kadın. — Bize bişey anlatmak, bişey göstermek istiyor. Ne yapsak ki?

— Gecenin bu saatinde kadın başımızla sokağa çıkamayız, — dedi Nine. — Komşulardan birini mi çağırsak? — Gözlerini dolaştırdı evlerin pencerelerinde. Bütün ışıklar sönmüştü. — Hay Allah!.. Ne yapsak ki!..

— Dur, ben Ertan'ı kaldırayım. Coli de var. Gider bakarlar, neyse...

Ertan gözlerini oğuşturarak giyindi. Esneye esneye kapıya geldiğinde Coli boynuna atıldı. Bir iki adım koştu çarşıya doğru. Geri döndü yeniden paçasına asıldı. Yine koştu. Ertan hemen anlamıştı.

— Ben bakarım, dedi — ninesiyle annesine, — Hadi düş bakalım önüme, — sözleriyle Coli'yi izlemeye başladı.

Sokaklar öylesine karanlıktı ki, Coli ikide bir gelip ayağına sürtünmese, yolunu şaşıracaktı Ertan. Her zaman bembeyaz badanalı duvarlar, ka-

ranlığın içinde daha bir koyu görünüyorlardı. Uykusu biraz açılınca, yolunu daha kolay gördü. Coli, derdini anlatmaktan hoşnut, birkaç adım gidiyor, durup bekliyordu.

Çarşının köşesine geldiklerinde, Vilda'nın sesini duydu Ertan. Daha bir hızlandı. Babasını boylu boyunca, yerde bulunca buz gibi kesildiğini duydu. Dükkândaki kavgaların sonunda bıçaklanan, vurulan oldu mu, böyle yatardı. Hemen son kavga geldi gözlerinin önüne. Babası kavgacıları kucakladığı gibi dükkânın dışına atmıştı. Birisinin elinde bıçak vardı. Kolunu kanırtıp bıçağını da alıvermişti bir çırpıda. Ama adam dışarı atılırken, ocağın üstündeki şişleri kapmıştı. Üzerindeki etleri sıyırdığı gibi şişi kavgalısına sapladı. Yaralanan adam beş on adım ilerledi. Sendeledi. Ve sonra böyle babası gibi boylu boyunca yere uzandı. Korkuyla eğildi Ertan. Babasının her yanını yokladı. Kan yoktu... Oysa o yaralının koltuk altından oluk oluk kan akıyordu. Yoklama sırasında nefesinin kokusunu duyunca, durumu anladı. Kavga olayının yerini, iyice sarhoş olanların anıları alıverdi. Çok içenler, bir türlü dik duramaz, en küçük sendelemede boylu boyunca yere düşerlerdi. Herhalde babası da fazla kaçırmıştı. Oysa her zaman alay ederdi sarhoş olanlarla. İçinin derinlerinde bir kırıklık duydu. İnsan alay ettiklerinin durumuna düşer miydi hiç? «Ne gereği var,» derdi alay ederken. «Parasıyla rezil olmanın anlamı ne? Bu işi tadında bıraksan, doyum ol-

maz.» «Şimdi kendisi aynı durumda olunca, söylenenle yapılanın çelişkisi, bilincinde bir sızı doğurdu. «Bırakın. Biraz toprağın serinliğini alsın, kendiliğinden ayılır.» derdi her zaman. Bırakıp gitmek geldi içinden. Sonra köpeklerinin uyarısına kaptırdı kendini. Babasının ağır kollarına yapıştı. Her birini güçlükle kaldırıyordu. Sonra omuzlarından tutmak istedi. Beceremedi. Çaresizlikle çömeldi: Ağlamamak içi dudaklarını kemiriyordu. Vilda yüzünü yalamaya başladı. Coli, dizini dürtüyor. Bir şeyler yapması gerektiğini belirtiyordu durmadan.

Dayanamadı. Küçücük bedeniyle, kocaman

babasının üstüne abandı yeniden. Zorlanarak sarsmayı becerdi. Mehmet Usta ağır ağır gözlerini açtı. Karanlığın koyuluğuyla birleşen bulanık gözleri hiçbir şey görmüyorlardı. Ertan'ın zorlanmasından durumu kavradı. Kollarındaki ağırlığın kalkıverdiğini duydu Ertan. Biraz daha destek olunca babasının dikildiğini gördü. Elini omuzuna koydu Mehmet Usta;

— Beni nasıl buldun? — diye sordu tüm sevecenliğiyle.

— Vilda burada beklemiş. Coli geldi çağırdı.

— Yok canım, sahi mi?

Baba oğul ağır ağır eve yöneldiklerinde, Coli'yle Vilda sevinç içinde birbirleriyle oynaşarak önlerine düşmüşlerdi. Düşmüşlerdi ya, her gün olduğu gibi uzaklaşmıyorlar. Biraz uzaklaştıklarını anlasalar, durup bekliyorlardı.

ARABA VE SÜRÜCÜSÜ

Dayısı Ertan'a küçücük bir araba yapmıştı. Çarşıdan alınan yiyecekleri içine dolduruyor, ipinden çeke çeke eve getiriyordu. Coli'yle Vilda da arabanın iki yanından koşuyorlar. Arada ayaklarına dolanarak, Ertan'la oynaşıyorlardı. Yiyecekleri bıraktılar. Kapıdan çıktıkları an, gördüğüyle coştu Ertan. Yüklü bir at arabası geçiyordu. Hemen geri döndü. Avludaki çamaşır ipini çözdüğü gibi arabanın başına çömeldi. İpi bağladı. Sonra da Coli'yle Vilda'yı at gibi arabaya koştu. Yeni bir oyun bulmanın coşkusuyla bütün mahalle çocukları başlarına toplanmışlardı. Ertan göğsünü gere gere övünüyordu.

— İstesem beni bile çekerler.

Çocuklar, arabaya koşulan köpeklerin çevresini almışlar, el çırpıyorlardı. Ertan'ın öğünmesine bozuldular. İnanmaz inanmaz baktıklarını gören Ertan, sözlerinin doğruluğunu ispatlamak zorunda kaldı. Arabaya oturdu. Coli ve Vilda alabildiğine zorlanıyorlardı. Zorlanıyorlardı ya baş-

larını çevirip baktıklarında Ertan'ın ışıl ışıl yüzünü gördükçe çabalarını artırmadan edemiyorlardı.

Sonunda araba gerçekten yürüdü. Çocuklar sevinç içinde birbirlerini dürtükleyerek bağrıştılar. Ertan yengi kazanmış bir komutan gibi arabadan indi. Güven ve coşkuyla köpeklerinin başlarını okşadı. Coli ve Vilda da sevinçle karşılık verdiler. Ne var ki, çocuklar da bu sevinçten pay istiyorlardı. Birbirlerini itekleyerek, kendilerinin de arabaya binmeleri gerektiğini savladılar. Ertan ilkin olmazlandı. Sonunda işin içine küsmeler girince, dayanamadı.

Yüreğinde acımayla pişmanlık karışımı bir duygu, yaptığından utançlı, sıraya soktu arkadaşlarını. Öndekinin eline dizginleri tutuşturdu. Gündoğar, arabanın içine bağdaş kurdu. Ertan ve ötekiler kıyıya çekildiler. Dizginleri kasarak yol vermek istedi arabaya... Coli başını geri çevirdiğinde Ertan'ın yerinde başkasının oturduğunu gördü. Vilda onun duraksadığından huylanmıştı. Yabancıyı görünce yürüyeceklerine geri döndüler. Hırlayarak Göndoğar'ın üstüne yürüdüler. Ertan tam zamanında yetişemedi. Araba devrildi. Gündoğar, kıvanç beklerken üzünçle ağlamaya başladı. Çocuklar durumu gözleriyle görmüşlerdi. Ertan hemen köpeklerini tuttu. Turan ağlayan Gündoğar'ın yanına çömeldi.

— Boşver, — dedi. — Coli'yle Vilda çabuk kızar bilmez misin? Herhalde davranışından hoş-

lanmadılar. Biraz okşarsan yatışırlar.

Kendisi öncülük etti. Ertan küskün küskün bakan köpeklerinin başucunda duruyordu. Turan sokuldu. Köpekleri okşadı. Sonra dizginleri Ertan'dan alarak arabaya oturdu. Oturmasıyla köpeklerin hırlaması bir oldu. Doğrulup kalktı;

— Anladık — dedi. — Amma da kıskançmışsınız ha... Alın arabanızı da başınıza çalın.

Oyun bozulmuştu. Ertan hemen ipleri çözdü. Bağsız kalan köpekler coşkuyla çocukların üstüne atılmaya, onlarla oynaşmaya durdular. Turan gülüvermişti.

— Bunlar arabayı sevmediler, — dedi sevinç içinde. — Bize kızgınlıkları bu yüzden.

— Neden bize kızıyorlar, — dedi Gündoğar. — Arabaya biz koşmadık ki!...

— Ertan'a kızamazlar, — diye kestirip attı Turan. — O başka. Öçlerini bizden aldılar işte. Bizim de köpeğimiz olsaydı, Ertan'ı bindirmezdi.

COLİ KÖY DÜĞÜNÜNDE

Mehmet Usta, kocaman kazanların başına geçmeden, Coli'yi bir ağaca bağladı. Etleri doğramaya başladı. Coli ağacın çevresinde birkaç kez dolandı. Sonra kıvrılıp yattı. Uyumuyor. Hep mızıklanıyordu. «Ayrılık zor geldi buna,» diye düşündü Mehmet Usta!. «Ne yaparsın Coli? Düğün sahibi çok eski müşterim olmasa, yine gelmezdim. Köy düğününde ne işim var benim. Dükkânımızın suyu çıkmadı ya... Olmazlanamadım. Senden başkası olmaz diye tutturdu. Hem müşteri, hem eski arkadaş. Kıramadım. Böyle mızıklanacağını bilseydim, Vilda'yı da birlikte getirirdim. Söz... Bundan sonra ayırmam sizi.» İşini bıraktı. Doğradığı iyi paraçlardan bir kaç tanesini hemen közleyerek Coli'ye uzattı. Coli'nin gözlerinde küskün bir bakış vardı. Gözlerini ayaklarıyla örterek, verilen yemeği istemedi. Diretti Mehmet Usta...

— Anladık Coli... Yarın Vilda'ya kavuşursun... Hadi ye şimdi. Bak ben de burdayım.

Coli isteksiz isteksiz yatıyordu. Daha fazla beklemedi Mehmet Usta. Yeniden et doğramaya döndü. Nerdeyse uzaktan davulların sesi duyulurdu. Bir kez de duyuldu mu, herşeyin hazır olması gerekirdi. Daha akşama zaman vardı ama, ne zaman içmeye başlayacakları belirsizdi.

Yardımcılarıyla birlikte ellerini hızlandırdı Mehmet Usta. Davullar ve oyunlar başladığında, kalaslardan kurulan iğreti masalar çoktan hazırdı. Kalaylı bakır kazanların içinde çeşitli yemekler

çoktan pişmiş, konukları bekliyordu. Kocaman tepsiler mezelerle donanmıştı. Yardımcı olarak ayrılan delikanlılar, kucakladıkları tepsileri masalara taşıyorlardı. Küplere doldurulan sular karlanmıştı. Davullar vuruyor, zurnalar ötüyor ve genç yaşlı herkes kümeler halinde masaların çevresini alıyordu...

Akşam, karanlığıyla ağır ağır doğayı sararken, alanın ortasında yığılan odunlar tutuşturuldu. Göğe yükselen alazların aydınlığında gölgeler yitti. Canlı insanlar oynamaya durdu. Yaşlılarla kadınlar ayrı yerlerde, aralarına gerilen duvarların dışında yemeğe oturdular. Davul bir ara verdi. Zurnacı bıyıklarını burarak yemeğe oturdu. Şişelerin ağızları açıldı. Yaş kümelerine göre kapışılıveren masalarda kadehler beyazlandı. İlk kez rakı içecek olanlar, başlarında büyükleriyle ayrı bir masanın çevresini almışlardı. Büyük, kesin dediği anda, onların kümesine içki verilmeyecekti. Kalkıp istemeleri, töreyi çiğnemeleri anlamına geleceğinden, boyunları bükük, önlerindekini daha da uzun zamana yaymanın kaygısı içindeydi pek gençler. Gençler ise dilediklerince davranma iznini almanın coşkusundaydılar. Üstüste dikilen ilk kadehlerin alkolü kanlarında kıpırdamaya başlamıştı. Davulcuyla zurnacıyı arayan gözleri, son lokmalarını yutmaya çalıştıklarını gördü. Yeniden doldu kadehleri. Yeniden dikildi başlara. Ve büyükler masasından birinin kalkıp oyunu açması yakarışları şimşeklendi bütün gözlerde.

Çok beklemediler. Alan ateşinin çevresi bir anda doldu. Kalabalık arttıkça davulcular da zurnacı da coşuyordu.

Coli, gürültünün ve kalabalığın hızıyla arada bir doğruluyordu. Gözlerini kocaman kocaman açıyor çevreyi kolaçan ediyordu. Durmaksızın önünden geçenlere hırlamak istediğinde, Mehmet Usta başını çeviriyor sert sert bakıyordu. O zaman yeniden ayaklarının üstüne kapanıyordu Coli. Duymamaya, görmemeye çalıştığı belliydi.

Mehmet Usta, sürekli pişiriyor, ateşin karşısında tombalak yüzü kıpkırmızı uğraşıyordu. Alan ateşi zayıfladıkça yeni yeni kütüklerin çıtırtısıyla yükseliyor, ortalık kızıl bir aydınlığa boğuluyordu. Yardımcılar nefes almadan tepsileri kucaklıyorlar, sıcak sıcak yetiştirmeye çalışıyorlardı. Oyunda yorulanlar bir nefeslenmek, bir kaç yudum içmek amacıyla masaların başına sıralanıyorlardı. Koşturulan sıcaklıklar, bir ağızda tükeniyor, yenilerini pişirmek gerekiyordu.

Gece ilerledikçe, coşku da yükselmişti. Oynayanların yakınları bellerinden tabancalarını çekmeye başladılar. İlkin tek tük atılan mermiler, birden çoğaldı. Artık her oynayanla birlikte tabancalar çekiliyor. Hele damat ortaya çıktığında, tabanca sesleri bütün gürültüleri sindiriyordu. Büyüklerden başlayan tek tek atışların, gençlerde yoğunlaşması, ilk içkilerini içenleri de devindirdi. Damat oyuna kalktığında ışılayan namluların meydan ateşiyle yarıştığı görüldü. Kulakları

sağır eden tabanca sesleriyle duramaz oldu Coli. Yerinden fırladı. Her atışla birlikte havlamaya başladı. Bir yandan havlıyor, bir yandan mızıklanıyordu. Mehmet Usta'nın sert bakışları her zaman etkili olmuştu Coli üzerinde. Nedense bu kez aldırmıyordu. Ağacın çevresinde dolanıyor. Ayaklarıyla yeri eşiyor. Kulaklarını, gözlerini saklamak istiyor. Ve sürekli mızıklanıp havlıyordu. «Bir iş var bunda,» diye düşündü Mehmet usta. «Hiç bir zaman böyle kaygılanmazdı. Bir şey mi sezdi acaba? Köy düğünlerinin çoğunun kanla bittiğini duyardık hep. Yoksa birine de biz mi tanık olacağız? Çevresini kolaçan etti. Mutfak olarak kullanılan damın duvarları sağlamdı. «Coli'yi de şuraya yanıma alayım,» diye geçirdi aklından. Etleri ızgaranın üstüne sıralayıp, tam çıkacağı sırada, ötekilerden daha büyük bir gümbürtü koptu. Gümbürtüyle birlikte de, kurşunlar dört bir yana saçıldı. Bağırışlar, çığlıklar tabanca seslerini bastırdı.

Mehmet Usta hemen önlüğünü topladı. «Benim işim var. Yarın dükkân açılmak ister. Daha kalırsam kurşundan kurtulsam, candarmaya tanıklık etmem gerek. Şu arka kapıdan kentin yolunu tutmalı,» düşüncesiyle koştu. Kapının önündeki atı çözdüğü gibi, atladı. Düğün sahibi arkasından bakıp kalmıştı. Atın başını çevirdiği gibi kente yöneldi. Yarı yolda dizgini kastı. «Coli,» diye geçirdi. «Coli orda kaldı. Dönüp almak gerek. Gerek ya, dönersem, iki üç günüm yanar.

Yarın olmazsa, hafta içinde indiklerinde getirirler. Benim köpeğim kaldıysa, onların da atı bende...»

Coli sahibinin kokusunu yitirince zıpladı. Dört bir yanı kokladı yeniden. Ağacın çevresinde fır döndü. Yoktu. Gitmişti. Mutfağa doğru başını vererek, ağıtlara katıldı. Uluyor, durmaksızın uluyordu. Ne gelen vardı ne giden. Orda tek başına kalmıştı. Yardımcılar, mutfaktakiler, düğün alanına koşmuşlardı. Koşulan arabalara yaralıları taşıyorlardı. Doğru düzgün ateş etmesini bilmeyen biri, kalabalık ailelerden birinin oğlunu vurmuştu. Onlar da ötekilere saldırınca, düğün bir anda savaşa dönüşmüş, dört kişi ölmüş, on kişi yaralanmıştı. Düğünü basan candarmaların ilk saptadıkları yaralı ve ölüler, arabalara konularak kente götürüleceklerdi. Düğündekilerin tümü tutuklanmış, sorgulamalar için kentten Savcı'nın gelmesini bekliyorlardı. Düğün evi bir anda ölü evine dönmüştü. Akşamın görkemli coşkusunun yerini, sabah aydınlığıyla birlikte, acının sisli ağusu sarmıştı.

Coli her ağıta katılıyordu. İlkin yoldaşını yitirmişti. Ardından sahibi de çekip gitmişti. Kokusu bile kalmamıştı ortalıkta. Aranıyor. Bekliyor. Bir türlü kokuyu duyamıyordu. Yine de gelir umuduyla, ulumasını sürdürdü. Sonunda bir an nefeslenmek gereksinimiyle başını ayaklarının üstüne koydu, uzandı. Gözlerinden yaş damladığını ondan önce başkaları gördü. Düğün sırasında

yardım edenlerden biri, Coli'nin yanına yaklaştı. O an zıplayıp doğruldu hayvan. Bütün dişlerini göstererek yaklaşanın üstüne saldırdı. Zinciri tutmasa, adamı parçalayacaktı.

— Hoşt, — diye çırpındı Kadri. — Hiç göstermiyor ama, canavar bu, canavar... Az daha budumu kapacaktı. Vay canına!.. İyi ki uzak durmuşum. İyi bilirdi o köylü çocuğu olarak. Hemen mutfaktan bir parça et aldı. Uzaktan koklatmak istedi. Coli'ye... Hiç bir yararı olmadı dostluk çabasının. Coli daha bir öfkeli, daha bir azgın saldırdı. Öyle ki, gerilen zincir arka ayaklarının üstünde dikilip sırtüstü devrilmesine neden oldu. Kadri, başını salladı.

— İşe bakın yahu... Mis gibi et veriyoruz, üstümüze saldırıyor. Ne halin varsa gör arkadaş. Açlığı bilmiyorsun anlaşılan. Hele karnın kazınmaya başlasın, eti görünce nasıl uslanırsın!.. — Yakınmasıyla çekildi gitti.

Düğün yerinde ilk ağızda bırakılanlardan başka kimse kalmamıştı. Zaten çoğunluk ölüler ve yaralılarla birlikte kente inmişlerdi. Kimi tutuklu, kimi yakınlarının bakımı için... Düğün dağılmıştı. Mutluluk amacıyla kurulan dernek, üzünçle düğümlenmişti. Herkes ne yaptığını bilmeden ordan oraya dolanıyor, arada bir ağıta oturuyordu. Coli paralı ağıtçılar gibi her ağlayanla uluyordu.

Kadir şaşırmıştı. Önüne attığı et, olduğu gibi duruyordu. Bir gün geçtiği halde, dilini bile sürmemişti Coli. «Acaba,» diye düşündü Kadri.

«Çiğ yemiyor mu?» Aklına gelen düşünceyle kıvandı. Hemen evlerine koştu. Bir avuç kavurma hapazlayıp getirdi. Uzaktan Coli'nin önüne attı. Dönüp bakmadı bile hayvan. «Amma iş,» diye düşündü Kadri. «Yas tutuyor yahu bu. Yas tutuyor ya, kimin yasını. Tamam! Mehmet Usta can havliyle giderken bunu burda bıraktı ya...»

— Dur oğlum, — diye sokuldu yavaş yavaş. — Dur ben seni salarım, gidersin yerine...

Daha adımını atmaya kalmadan Coli var gücüyle saldırıya geçti. Kadri kaç kez çoban köpekleriyle, boğuşmuştu çocukluğunda. İki karış boyu, bir karış yüksekliği olan şu tazı kırmasının saldırısından ödü patladı. «Yahu bu gerçekten soylu bir köpek,» diye düşündü. «Ölümüne gidiyor. Boşluğumu bulsa yok mu arkadaş, boğazıma saldıracağı kesin. İyilik bile istemiyor yahu. Geberecek bu ağacın dibinde. Mehmet Usta bari akıl edip gelse de, çözüp götürse itini...»

Dükkânı açıncaya sesini çıkarmadı Vilda. Elini yaladı, dizine sürtündü Mehmet Usta'nın. Bekledi. Dükkân açılır açılmaz, dört bir yanı dolaştı koklayarak. Sonra kapının önüne çıktı. Çevreyi kolaçan etti bir çırpıda. Coli yoktu. Geldi. Gözlerini Mehmet Usta'nın gözlerine dikerek ulumaya başladı.

— Getirirler oğlum, — diye alttan aldı Mehmet Usta. — Bu gün yarın getirirler.

Bir an sustu Vilda. Dinledi. Arka ayaklarının üstüne oturdu. Mehmet Usta'nın uzattığı yemeğe dokunmadan öyle durdu. Sonra yeniden ulumaya başladı. Bekir, Ertan ve Mehmet Usta birbirlerine baktılar.

— Unuttum oğul, — dedi yine yumuşacık Mehmet Usta. — Öyle bir patırtı vardı ki, atladığım gibi gelmek zorundaydım. Coli ağaca bağlıydı. Düşünmedim değil. Zaman yoktu.

Vilda'ya bakarak söylemişti bağış dilercesine. Sustu, dinledi Vilda. Sonra yeniden ulumaya başladı. Kendi yanlışının böylesine yüzüne vurulması öfkelendirdi Mehmet Usta'yı ;

— Sus be!.. — Diye haşladı Vilda'yı...

Hemen kuyruğunu kıstırdı. Gözlerinde buğulaşan yaşlarla, başını ayaklarının arasına alıp uzandı. Ertan, başucuna oturdu. Eliyle başını, yüzünü okşadı bir zaman.

— Getirmezlerse ikimiz gider alırız Vilda, — dedi. — Tasalanma sen. Gider alırız.

Kadri ne yaptıysa yararını görmüyordu. «İ-

kinci gün oldu, bir lokma yemedi bu hayvan,» diye geçirdi içinden.» Ölecek. Burda açlıktan ölecek. Yazık!... Bıraksa, götüreceğim. En azından salıvereceğim ya, yanaştırmıyor ki... Göz göre göre ölmesine yüreğim dayansa, ne halin varsa gör, diyeceğim. Dayanmıyor.» Kıvranıyor, yeniden çiğ, pişmiş et veriyor. Coli dönüp bakmıyor bile. Biraz yaklaşacak olsa, öyle bir saldırıya geçiyor ki, Kadri kendini dar atıyor kıyıya. Coli inat ettikçe, Kadri'nin de direnci artıyor. «Bir yolunu bulmalıyım. Herkes benimle alay eder ölür giderse... Bir de köylü çocuğu olacaksın, derler. Gözünün önünde bağlı bir köpeği açlıktan öldürmüşsün.» Çevresinde dolanıyor. Düşüncesini zorluyordu. Sonunda, zincirin bağlandığı ipi gördü. Ağacın dibine sokuldu. «Usullacık şunu çözersem, varsın zincirini sürüklesin,» diye düşündü. «Ya yolda bir yere takılırsa?» sorusuyla düşüncesini unutmaya çalıştı.

Yeni bir gün başlıyordu. Coli suskun, bitkin ağacın dibinde yatıyordu. Kadri, ne yapacağını araştırırken gözleri parladı. Koştu. Orağı kaptığı gibi ağacın dibine geldi. Coli'den sakınarak, uzandı. İpi kesiverdi. Coli yerinden fırladı. Kuyruğunu dikerek kent yoluna atıldı. Arkasından bir süre baktı Kadri. «Olursa böyle olmalı,» diye düşündü. «İnsanın tam güven duyacağı hayvan!... Sahibinden başkasını yanına yaklaştırmıyor. Verdiğini bile yemiyor acından ölse...»

Ertan, Coli'nin gelmesinden umudunu kes-

mişti. Vilda da... Üç gündür ne ete, ne kemiğe sunmadı. Eridi sanki. Her sabah dükkânın içini kokluyor. Coli'yi arıyordu. Bulamadı mı, kapının ağzına çöreklenerek, ağlıyordu. Mehmet Usta kendi kendisiyle konuşurcasına mırıldandı;

– Bu gün de getirmezlerse, gider alırız.

– Getiremezler, – dedi güvenle Ertan. – Bağlı bırakmışsın, yanaşamazlar ki...

Köpeğini bilmenin kesinliğiyle bakıyordu babasına. Başını salladı Mehmet Usta. Gözlerini kırpıştıra kırpıştıra;

– Bak bunu düşünmeliydim, – dedi Ertan'a.

– Keşke dönüp alsaydım.

Vilda, Coli'nin konuşulduğunu anlamış gibi mızıklandı. Başını dikti bir an. Kuyruğunu salladı. Sonra yeniden olduğu yere çöktü. Zayıflamıştı. Canlılığını yitirmişti. Üç gündür Ertan'la bile oynaşmamıştı.

Coli zincirini sürükleyerek koşuyordu. Açlık ve susuzluk etkisini göstermeye başlamıştı. Kent yolunda ilerledikçe dili terliyor, ağzı köpük içinde kalıyordu. Durursa yıkılmak korkusuyla sürekli yürüyordu... Güneş otları çatırdatıyor, zincir sesinin çıngırtısında bütün dikkatini yola veriyordu. Birden kasıldı. Zinciri yolun kıyısındaki çalılara takılmıştı. Uğraştı. Döndü, gerdi, çekti. Sonunda kurtardı ama, soluk soluğa yıkıldı. Burnunun ucundan kalkan bir tavşanın ardından baktı. Açlığı bir an aklına geldi. Dilini çıkardı. Gözlerini

bir an kapadıktan sonra yeniden doğruldu. Bu kez yolun ortasından yürüdü.

Öğle geçmişti. Mehmet Usta üç gündür öğle uykusunu unutmuştu. Vilda'yı yatıştırmak istiyor. Bir türlü beceremiyordu. Zorla yedirmek istemişti dün. Dişlerini kenetleyen Vilda, bir lokma bile almamıştı. Birden zıpladı. Kulaklarını dikti. Başını sağa sola çevirerek mızıklandı. Kuyruğunu salladı. Bir iki havladı.

— Bişey sezdi, — dedi o an Ertan. — Sanki koku aldı.

Coli, uzaktan demiryolunu görünce, güçlendi. Burdan ötesini iyi biliyordu artık. Son gücüyle koşmaya başladı. Yolun ortasından geçerken, zinciri yeniden takıldı. Kurtulmak üzere uğraşırken, tren göründü. Makasçı youn ortasında çabalayan köpeği kovalamak istedi. Sonra zincirin kıstığını görünce;

— Hoşt!. diye bağırmaktan başka bir şey yapamadı.

Coli iki rayın arasına pısmıştı. Tren bütün görkemiyle üstünden geçti. Makasçı ölüsünü kaldırmaya gelirken, zinciri kırılan Coli'nin vıyaklayarak uzaklaştığını gördü. Başını iki yana sallayarak;

— İnsandan akıllı bir köpek bu, diye geçirirken, tanıdı. Bu, Mehmet Usta'nın köpeği değil mi? Bütün yaz, bağa gider gelirlerdi. Öteki nerde acaba? Zincirini kırdığına göre, bir iş var ya, ne? Kent'e indiğimde öğrenirim.

Vilda, yeniden zıpladı. Başını dikti. Kendi kuyruğunun çevresinde birkaç kez döndü. Mızıklayarak demiryolu yönünde koşmaya başladı. Ertan ardınca gitmek istedi ama, bir anda gözden yitince, köşeden döndü.

On dakika geçmedi, Vilda da Coli de dükkânın önünde belirdiler. Coli bitkin; yüzü burnu, yaralar içindeydi. Vilda çevresinde dört dönüyor, çalı çiziklerini yalayarak sağaltmaya çalışıyordu. Ertan, zeytinyağıyla ıslattığı bir bezi koştururken tuttu babası;

— Önce bir karınlarını doyursunlar. Sonra tımar edersin. Şu hallerine bak iskeletleri çıktı, dedi.

Bekir et sıyrığıyla dolu kabı önlerine koydu. İkisi birden iştahla yemeye başladılar. Ertan çevrelerinde dönüyor, birini bırakıp, ötekini okşuyordu. Birbirlerine böylesine bağlı olmalarından mutlu, onlara sahip bulunmaktan kıvançlıydı.

OKUL BAHÇESİNDEKİ KAVGA

Coli'yle Vilda'ya yeni bir oyun alanı çıktı. Ertan okula başlamıştı. Her sabah o'nunla birlikte dükkâna gidiyorlardı. Sabah temizliği biter bitmez çantasını yüklenen Ertan, okula koşuyordu. Arkasında Coli ve Vilda... İlk günler okul kapısından dönüyorlardı. Ertan'ın arkadaşları ilgilendikçe, bahçeye dadandılar. Nerdeyse sınıfa da birlikte gireceklerdi. Ne var ki, zil çaldı mı, Ertan kovalıyordu onları. İsteksizlikle dükkânın yolunu tutuyorlardı. Öğle zili çalar çalmaz da, okulun kapısında hazır bekliyorlardı. Ertan arkadaşları eve giderken, dükkânda yardım etmek için çarşıya yöneliyordu. Köpekleri de ardından.

Öğle işlerini savmış, koşarak okula dönmüştü. Bahçede oynarlarken, Sümer, Ertan'ı itti. O an, Coli'yle Vilda'nın üstüne atılmalarıyla neye uğradığını şaşırdı. Ertan'ın yanına yuvarlanmış, debeleniyordu. Korkusundan çığlık çığlığa bağırıyor. O bağırdıkça, çevresinde dönen köpekler de havlıyorlardı. Okul bahçesi bir anda karışmıştı.

Başöğretmen ne olduğunu anlamak için gelirken Ertan;

— Coli, Vilda, hadi dükkâna, diye fısıldadı.

O an Sümer'in çevresinde dönmeyi bırakan köpekler, okul kapısına atıldılar. Başöğretmen, başlarına dikliğinden ikisi de şaşkın bakıyorlardı.

— N'oldu burda?

— Hiç öğretmenim, diye toparlandı Ertan.

Sümer korkusundan hâlâ kurtulamamış ağlıyordu. Başöğretmen o'na döndü;

— Sen anlat!..

— Öğretmenim, köpekleri!.. Köpekleri az daha beni parçalayacaktı.

— Köpekleri mi? O da nesi?

Çevrelerini olan kalabalıktan Coli'yle Vilda'yı görememişti. Sağa, sola bakındı. Ortalıkta köpek görünmüyordu. Az önce gürültüyle kaynaşanlar suspus yüzüne bakıyorlardı. Başöğretmen bir kez bulaşmış olmanın kararıyla;

— Ben köpek falan görmüyorum, dedi.

— Siz gelirken kaçtılar öğretmenim, diye sürdürdü Sümer.

Başöğretmen bu kez Ertan'a baktı;

Öyle mi?

— Kaçtılar öğretmenim, diye yanıtladı Ertan.

— Isırdılar mı? Kaygısıyla Sümer'e döndü Başöğretmen. Kuduz muduz olmasınlar? Başımıza iş çıkarmayın. Söyle ısırdılar mı?

— Bilmem ki, çok korktum.

— Isırmadılar öğretmenim, diye atıldı Turan.

Sümer Ertan'ı ansızın itti. Onlar da Sümer'i ittiler. Biraz da korkuttular. Hepsi bu... Sümer haksızdı.

— Sanki köpekten değil de, insandan söz ediyorsunuz, dedi şaşkınlıkla Başöğretmen. Haklı olsaydı ne olacaktı?

— O zaman karışmazlardı öğretmenim, diye atıldı Gündoğar.

— Hadi canım, dedi Başöğretmen. Köpek bu. Haklıyı haksızı ne bilirmiş?

— Onlar bilir öğretmenim, diretmesiyle ba-

şını dikti Turan. Bizden iyi bilirler. Kaç kez bizi de avktılar böyle.

— Allah Allah! Bir yaşıma daha girdim... Hiç böyle şey duymamıştım. Sahibini korumaları doğal da, haklıyı haksızı ayırmaları biraz tuhaf!..

— Bir gün ben haklıydım öğretmenim, diye arkadaşını destekledi Gündoğar. Ertan beni ardımdan itmişti. Bu kez onu yere düşürdüler.

— İyi, iyi, madem bu kadar akıllı hayvanlar, aferin onlara. Şimdi arkadaşınıza bakalım bir şeyi var mı?

Sümer çoktan kalkmış her yanını gözden geçirmişti. Hiçbir şeyi olmadığını görünce başını salladı;

— Biraz korktum öğretmenim, dedi. Bu kadar akıllı olduklarını bilseydim, arkasından itmezdim arkadaşımı.

— Demek bir sorun yok... Güzel güzel oynayın. Oynamazsanız, Ertan'dan köpeklerini sürekli okula getirmesini isterim. Madem bu kadar akıllılar. Bakarsınız, yaramazlık edeni de cezalandırırlar.

— Cezalandırırlar öğretmenim, dedi Turan inançla. Cezalandırırlar.

BİR TUZAĞIN BOZULUŞU

Belediye bütün köpeklerin zehirlenmesine karar vermişti. Başkan, Yusuf Çavuşu bu işle görevlendirdikten sonra, eczaneden zehir, kasaplardan kıyma alındı. Birbirine karıştırılarak köpeklere veriliyordu. Zehirli kıymayı yiyen köpek iki saat sonra sancılarla kıvrana kıvrana ölüyordu. Çöp arabası kentin bütün sokaklarını dolaşarak, Yusuf Çavuş'un öldürdüğü köpekleri topluyordu.

Coli'yle Vilda, Ertan'ı okula bırakmışlar, dükkâna gidiyorlardı. Yusuf Çavuş, onları tanıyordu. Yine de kendisine verilen buyruk gereğince davranmalıydı. Adlarıyla çağırınca, durdular. Yusuf Çavuşa bildik bildik kuyruk salladılar.

— Size zehir atmazdım, diye yakındı Yusuf Çavuş. Ne var ki Başkan ardımda. Bıraktığımı görürse işimden olurum. Çok sıkı buyruk verdi. Kusura bakmayın Mehmet Usta da kusura bakmasın.

Zehirli kıymayı önlerine attı. İlkin Coli yanaştı. Kokladı. Sonra Vilda. Başlarını dikerek

Yusuf Çavuş'a baktılar. Çavuş gözleri Coli'yle Vilda da geri geri iki adım attı. Yeniden kokladılar kıymayı. Sonra hırıltılarla Yusuf Çavuş'un üstüne yürüdüler.

— Yemiyecekler anlaşılan dedi Çavuş sesli sesli. Hadi yiyin yavrularım. Başkan neredeyse gelir. Yiyin ki, yüzümüz yerde olmasın.

Daha sözünü bitirmeden Başkan yanıbaşında dikildi. İkisi de kıymayı koklayan Coli'yle Vilda'ya bakıyorlardı. Birden başlarını diktiler. Havlayarak Başkan'la Yusuf Çavuş'un üstüne yürüdüler.

İki adam da neye uğradıklarını bilemediler. Geri geri duvara dayandılar.

— Hoşt!.. Hoşt!.. Diye kovaladılar Coli'yle Vilda'yı.

Daha bir öfkeyle saldırdıklarını görünce de, yüzgeri kaçmaya başladılar. Onlar önde, Coli'yle Vilda arkada, çarşıya girdiler. Biraz yavaşladıklarında ikisi birden paçalarına saldırıyor, daha bir hızlanmalarını sağlıyorlardı.

Mehmet Usta'nın dükkânının önüne geldiklerinde kan ter içinde kalmışlardı.

— Usta, diye bağırdı Yusuf Çavuş. Tut şu canavarlarını yahu.

— N'oldu Çavuş? diye alayla sordu Mehmet Usta. Pek ivecen gidiyor sayın Başkanımız. Belediyede ölen kalan mı var?

— Hay senden iyilik isteyenin aklına şaşayım, diye köşeyi döndü Yusuf Çavuş.

Bütün çarşılı arkalarından kahkahayı bastı. Coli'yle Vilda köşeye ulaşmak üzerelerken, dişlerinin arasından bir ıslık çaldı Mehmet Usta. İkisi de o an durdular. Yaptıklarından hoşnut, kuyruklarıyla birlikte kalçalarını da sallaya sallaya dükkânın önüne geldiler.

— Aferin aslanlarım, diye başlarını okşadı Mehmet Usta. Dinsizin hakkından imansız gelirmiş. İkisini de önünüze kattınız ya, aferin. Zavallı köpekleri öldürmek neymiş anlasınlar.

Kısa kısa havlayarak anladıklarını belirttiler. Sonra kapının ağzına kıvrılarak okulun dağılma zamanını beklemeye koyuldular.

SESSİZ BİR TREN YOLCULUĞU

Mehmet Usta, dükkânından içeri giren yabancıya şöyle bir baktı. Sonra birden zıplayarak boynuna sarıldı gelenin.

— Rızca'cığım, dedi. Bunca yıl sonra seni buralara hangi rüzgar attı?

— Hani bir gün ikimiz de cephanelik nöbetindeyken, bana bir söz vermiştin, anımsadın mı? Diye söze girdi Rıza diye çağırdığı askerlik arkadaşı.

— Bir emrin varsa çekinme buyur!.. Bizde söz bir kez söylenir.

— Öyleyse hazırlan Mehmet, dedi Rıza. Bana yardım edeceksin. Bizim orda bir lokanta açıyorum. İçkili lokanta. Seninki gibi. Kasabanın ilk ve tek lokantası olacak. Aklıma verdiğin söz geldi. Dedim ki, ortak mı olur, yerine adam yetiştirinceye ücretli mi, ne isterse. Elimden tutsa o tutar.

— Nasıl istersen. Bekir yetişti. Ertan da, hesaba kitaba bakar. İlkokul üçüncü sınıfa gidiyor.

İkisi beni aratmazlar. Olmadı bir çırak buluruz. Hatta istersen Bekir'i vereyim sana, derdim. Ama madem bana geldin.

Öneriden sevindi mi üzüldü mü belli değildi. Bir gitmeli yanı ağır basıyordu belleğinin, bir gitmemeli. Sonunda verdiği sözü de iyice anımsayınca, gitmesi gerektiğine karar verdi. Hem zaten;

— Sensiz olmaz, diyordu Rıza. Temelin sağlam olması için senin bulunman gerekli. Sonra istiyorsan, kendisi de razı gelirse Bekir efendiyi ortak ederiz. Açılışı sen yapmalısın.

— Açılış ne zaman?

— Sen gelir gelmez. Herşey hazır. Çok güvendiğim için önceden haber vermedim.

— Söz, dedik ya. Sözümüzü tutacağız elbet. Burayı ayarlıyayım, gelirim.

— Çok gecikmez değil mi?

— Birkaç gün!.. Haftayı bulmaz.

Rıza sevinçle sıktı asker arkadaşının elini. Geçip bir köşeye oturdular. Bir zaman daha konuştular. Sonra ayağa kalktı Rıza.

— Tren zamanı yaklaşıyor. Ben gideyim, dedi.

— İstersen kal. Birlikte gideriz, diye diretti Mehmet Usta. Tutup oturttu arkadaşını.

Ertan babasını çok özlemişti. Harçlıklarını bir araya getirdikçe, İstasyona gidip soruyordu. Yeterli olduğunu anladığı zaman, annesinin eteğine sarıldı. Dükkân falan dinlemeden, bir trenle gidip, ötekiyle dönme iznini kopardı. İstasyonda

ne kadar kovaladıysa da Coli'yle Vilda peşini bırakmıyorlardı. Tren kalkmak üzereyken indi. Hareket Memuru acımıştı çocuğun durumuna. Yaklaştı.

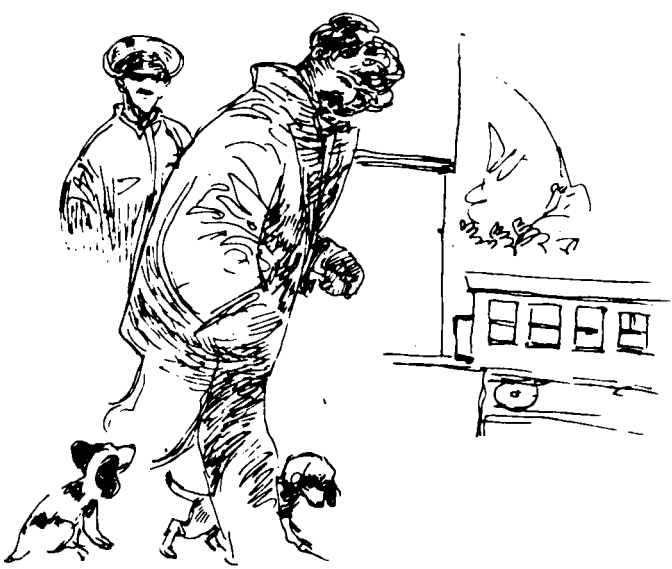
— Bana bak, dedi. Bu köpekler senin mi?

— Benim. Bırakmak istiyorum ama, kalmıyorlar.

— Trene hayvan bindirmek yasaktır.

— Biliyorum. Ben de o yüzden istemiyorum.

İkinci kampanayı da vurdu Hareket Memuru. Ertan uğraşıyordu. Bir gözüyle trene bakarken, bir gözüyle köpeklerini kovalıyor. Bir türlü söz dinletemiyordu. Sonunda boynunu büktü.

– Bir kaza olacak. Biletimi geri alırlar mı?

– İkinci kampana vurdu. Almazlar!..

Ertan ağlamak üzereydi. Kıpkırmızı olmuş, terlemişti. Hareket Memuru iyice acıdı. Ertan'ın kolunu tuttu.

– Hadi atla. Yoksa yol veriyorum.

– Köpeklerim!..

– Sessiz dururlarsa onlar da atlasınlar.

– Söz, dedi Ertan ıslık çalarak. Söz. Sesleri çıkarsa aşağı atsınlar.

Kucakladı köpeklerini. Hemen girişin ağzına yatırdı. Parmağıyla korkutarak;

– Ses yok, dedi. Gık dediniz mi aşağıdasınız, bilin.

Coli de Vilda da başlarını ayaklarının üstüne koyarak uzandılar. Ertan kuşkulu başlarında bekliyordu. Tren yürüdü. Dağları, tepeleri, ırmakları ve çayları aştılar. Döne döne babasının gittiği kasabaya ulaştılar. Ne Coli başını kaldırdı. Ne Vilda mızıkladı. Suskun, devinisiz, yol boyunca uyukladılar. Trenden inerlerken biletçi Ertan'ın başını okşadı.

– Aferin delikanlı. İnsanlar bile böyle sessiz yolculuk edemezler. İyi yetiştirmişsin. Bir daha binerlerse ses çıkarmam, dedi.

Sormaya bile gerek kalmadan buldular Babasının yeni dükkânını. Onları karşısında gören Mehmet Usta, sevincinden yemeği ateşte unuttu. Koştu. Sarıldı... Her birin ayrı ayrı öptü kokladı. Sonra ellerinden tutan Rıza, hepsini birden kendi evine götürdü.

COLİ VE VİLDA ARANIYOR

Coli'yle Vilda, Mehmet Usta'yı özlemişlerdi. Ertan'ı okula bıraktıktan sonra, İstasyon'un yolunu tuttular. Ertan'la birlikte gittikleri yöne tren beklemeye başladılar. Hareket Memuru ters yönde gidecek trenin kampanasını çalarken gördü onları. Kovaladı. Biraz uzaklaştılar istasyondan. Sonra yeniden gelerek adamın karşısına dikildiler. Kuyruk sallıyor, mızıklanıyorlardı. Hareket memuru geçen kezden onları unutmamıştı. Yeniden kovaladı.

— Hoşt... Hem paranız yok, hem geziye çıkmak istiyorsunuz galiba. Hoşt!..

Tren bir türlü gelmiyordu. Sıkıldılar. Demiryolunu izleyerek doğru ilk gittikleri yere varacaklarını biliyorlardı sanki. Rayların kıyısında ilerlediler. Hareket Memuru arkalarından baktı. Başını sallayarak; «Çok ilginç,» diye geçirdi. Bir alem bu köpekler. İstasyonda sahiplerini arıyorlar... Burdan gittiler ya. Hiç unutmamışlar.

Coli'yle Vilda rayların kıyısınca ilerliyorlardı.

Dilleri dışarı çıkmak üzereyken, arkalarından bir trenin geldiğini duydular. Bir marşandiz ağır ağır tepeye tırmanıyordu. Tam önlerinden geçerken, iki vagonun arasına sıçrayıverdi Coli. Vilda birkaç kez atlamak istediyse de beceremedi. Coli, furgon merdivenine indi. Zıplayan Vilda'nın ense derisini kaptı. Basamağa almayı başardı. Bir zaman yan yana soluklandılar. Sonra çıkıp aralığa kıvrıldılar.

Tren geçen kez indikleri istasyona gelince atladılar. Caddeden doğru Mehmet Usta'nın yanına giderek sürtünmeye başladılar. Mehmet Usta ilkin gözlerine inanamadı. Sonra çevresine bakınarak Ertan'ı aradı. İşini bıraktığı gibi İstasyon'a koştu. Önüne ilk gelen görevliye;

— Trenden inen oldu mu?

— Tren gelmedi ki daha. Az önce bir marşandiz geçti.

— Peki kimse inmedi mi?

— Ben kimseyi görmedim. Yalnız, dedi adam bir şeyler anımsamaya çalışarak. Vagonlardan birinin furgonunda iki köpek uyukluyordu. Kovaladım.

— Olamaz, dedi Mehmet Usta. Bu kadarını yapamazlar.

— Nedir yapamayacakları Usta dedi şaşkın şaşkın demiryolu memuru.

— Onlar benim köpeklerim. Yolunu bulmuşlar. Bundan sonra sizin marşandizlerle gidip gelecekler demek. Akşama buyur da bir yemeğimi ye!..

– Ne o usta rüşvet mi?

– Ne yapayım, dedi gülerek Mehmet Usta. bu keratalara da abonman bileti alamam ya. İşe bakın yahu... Altı saatlik yolu tırmanıp geliyorlar. Koruyana benim için teşekkür eder misin?

– Kimsenin koruduğunu sanmam. Furgonda kıvrılıp yattılarsa beleş yolculuk yapmışlardır. Bir daha olmasın.

– Söz dinletebilirsek olmaz. Sen de bakarak olur musun?

– Olurum. Fakat dediğin doğruysa, en iyisi gelip senin yemeği yemek.

– Ne istersen. Beklerim...

Hızla döndü. Sıyırdığı etleri hemen kaynattı. Kocaman bir kaba döküp soğuttu. İkisinin de başına çöreklenerek hem eliyle besledi, hem başlarını okşadı bir güzel. Ayrılık boşluğunu doldurdu her okşayışı;

– Trenciler yakalarsa sizi yavrularım, dedi. Bir dağ başında atıverirlerse, çok üzersiniz beni. Bir daha sakın gelmeyin. Gelirseniz kızarım. Şimdi iyi ettiniz. Hepinizi çok özlemiştim. Ama, bir daha sakın gelmeyin...

Ertan okulun kapısına vardığında şaşkınlıkla duraladı. Babası başka kente gittiğinden beri doğru dükkâna gidiyordu. Coli'yle Vilda da dükkân yönündeki kapıda bekliyorlardı o'nu... Ev yönündekine ulaştı bir koşuda. Yoktular. Okulun çevresine bakındı. Kimseyi göremedi. Koşa koşa dükkâna geldi. «İlk kez beni almaya gelmediler.»

diye düşünüyordu. «Bir nedeni olmalı bunun. Bekir kalfa bağladı mı? Yoksa evde mi kaldılar? Sanırım. Annem kapıyı kapatmışsa, çıkamamışlardır. Ama ben eve gitmiyorum ki... Sabah dükkâna geliyorum. Temizlikten sonra okula. Öğleyin yine dükkândayım. Şaşırdı bunlar canım. Babam yaşlanıyorlar artık, demişti. Gerektiğinden bile fazla yaşlandılar. Demek unuttular.»

Dükkânda da yoklardı. Bekir'e sordu.

— Seninle gitmişlerdi, dedi Bekir. Bir daha dönmediler.

— Eve bakıp geleyim mi bir?

— Daha akşama çok var. Bak da gel.

Ertan soluk soluğa eve geldi. İkisini de bulamayınca, avlunun kayraklarına çöktü. Başını ellerinin arasına alarak düşünceye daldı. «Bir yerde ölüp kaldı bunlar,» diye düşündü. «Sezdiler öleceklerini. Çekilip gittiler. Her zaman anlatırlardı da inanmazdım.» Kendini bir boşlukta duyuyordu. Gözlerinden iplik iplik yaş iniyor, silmek için kıpırdamıyordu. Burnunu çeke çeke doğruldu. Annesi o halini görünce sarıldı oğluna.

— Üzülme yavrum, dedi. Çok yaşlıydılar. Nasılsa bizimle birlikte yaşayacak değillerdi. İstiyorsan yeni enik bulursun.

— Onlar gibisi bulunmaz ki anne, diye yanıtladı Ertan. Onlar benim arkadaşlarımdı. Birlikte büyüdük. Birlikte yedik içtik. Birbirimizin bakışından anlardık ne demek istediğimizi. Başka köpek istemem.

— Olur mu? Böyle kapıp koyuverir mi ilkokulu bitiren, evine bakan delikanlı. Sen böyle yaparsan kardeşlerin kıyameti koparmazlar mı?

— Belki de ölmemişlerdir. Yeniden bir arıyayım, diye canlandı Ertan. Elinin ayasıyla gözlerini yanaklarını sile sile çarşıya yürüdü.

Bütün sokakları, arsaları, kuytuları aradı. İkisi de yitiklere karışmışlardı. Dükkândan içeri bitkin girdi. Eli ayağı kırılmıştı sanki. Kıpırdansa yüreği sızlıyordu. Arada bir hıçkırıyor. Arada bir bulaşık ocağına kapanarak kendi kendine ağlıyordu. Bekir, dayanamadı.

— Ertan, dedi. Ben de çok üzüldüm. Ustam giderken sıkıca tembihlemişti. Önemli birşey olursa telgraf çekersin, demişti. istersen bildirelim.

— Çok üzülecek Bekir ağabey. Duyarsa çok üzülecek. Ama gelir de bulamazsa, kızacak bu kez. Hepimizi haşlayacak.

— Hadi yaz bi telgraf da çekelim. Haberi olsun, derken Bekir de hıçkırıyordu.

Ertan çantasından çıkardığı çizgili kâğıda haberi yazmaya başladı.

Ertan'ın telgrafı geldiğinde aşağı yöne gidecek tren daha istasyona girmemişti. Mehmet Usta, önlüğünü çıkardığı gibi İstasyona koştu. Bir sepetin içine yerleştirdiği köpekleriyle birlikte biletini alıp, trene atladı.

Hareket Memuru onları birlikte görünce şaşırdı.

— Usta, dedi, bunlar dünden beri seni bekliyorlar burda. Telgraf mı çektin Allah aşkına? anlamadım gitti.

— Onlar marşandizle benim yanıma gelmişler memur bey, dedi Mehmet Usta. Telgrafı oğlum çekmiş bak.

Sepetten çoktan atlamış, kasıla kasıla dolanan köpeklere baktı uzun uzun hareket memuru sevecenlikle başını salladı;

— Bunlar kaçak yolcu Usta. Bir daha yakalarsam ceza keseceğim, diye güldü. Doğrusu köpekler için çok şey anlatırlardı da, güler geçerdim. Bunları tanıdıktan sonra, okuma yazma öğrendi deseler, inanacağım.

— Ha bak memur bey, diye gülerek yanıtladı Mehmet Usta. Eğer okula gidip gelmek, öğrenmek için yeterliyse, bunlar yıllardır o işi de yaparlar.

— Ne gibi, anlamadım?

— Benim oğlanla birlikte!..

— İnanırım usta, dedi Memur. İnanırım.

SON ÇAĞRI

Vilda öksürüyor, Coli hırlıyordu. Çok zaman vardı ki, Ertan'ı okulun kapısında karşılayamıyorlardı. Ortaokula çıkan yokuşun başına değin gidiyorlar. Orda uğurlayıp karşılıyorlardı. Çocuklar biraz koşarak gitseler, arkaları sıra sürüklenircesine geliyorlardı. İçin için köpeklerinin durumuna üzülüyordu Ertan. Yaşlandıklarını düşünüyordu. Ama onlarsız kalabileceğini aklının ucundan bile geçirmiyordu. Ninesi yaşlıydı. Babası yaşlanmaya başlamıştı. Elbette köpekleri de yaşlanıyordu. Ama, birlikte büyüdükleri hayvanların, birlikteliğine öylesine inanmıştı ki, biri anımsatmaya kalkışsa, suratı asılıyordu.

Mehmet Usta, içince daha unutkan olmaya başlamıştı. Müşterileri gittikten sonra dükkânını kapatmayı unuttu. Sallana sallana evinin yolunu tuttu. Kapının açık kaldığını gören Coli, Vilda'yı yoldan çevirdi. İkisi de kapının ağzına yatarak dükkânı beklemeye başladılar.

Yusuf Çavuş, Belediye Başkanı'nın, «Sokak-

ta köpekler çoğaldı Çavuş,» uyarısıyla davrandı. Gece yarısına değin zehirli kıyma yoğurdu. Sabahleyin erkenden işe başlamak amacıyla kutuyu koltuğunun altına kıstırdı. Dükkânın önünden geçerken, Coli'yle Vilda'yı gördü.

— Ne o canavarlar, dedi. Dişleriniz döküldü mü? Size de vereyim mi bundan? İster misiniz?

Hiç seslerini çıkarmadan yüzüne baktılar. Yusuf Çavuş iri bedeninden umulmaz bir çeviklikle, geçip gitti. Önüne gelen köpeğe bir lokma attı. Yanıbaşında bir hışırtıyla zıpladı. Coli eti kapmaya hazırlanan köpeğe hırlıyordu.

— Yoo!... dedi Yusuf Çavuş. Bu kadarı da fazla. Size bişey diyen var mı? Siz de benim işime karışmayın bakalım. Hadi Hoşt!..

Coli dimdik duruyordu. Yusuf Çavuş, yıllar öncesinin anısıyla bir ayak önce uzaklaşırken;

— Allah Allah, şimdi de öteki köpekleri kurtarmaya başladılar yahu!.. Mırıldanmasıyla köşeye yürüdü. Tam dönerken, Coli'nin kıymaya sunduğunu gördü. Dur aman. Deli herifi benim başıma dert edeceksin. Dur Coli. O senin değil, demesine kalmadı. Coli kıymayi kaptığı gibi yutuvermişti.

Yusuf Çavuş yüreğinin sızladığını duydu. Sanki bu Coli, Vilda ile birlikte onları kovalayan hayvan değildi. Bir an; «Yemezdi,» diye düşündü. «Kendini sağlam bilse yemezdi. Başkanla ikimizi az mı kovalamışlardı? Demek biliyor. Yaşamı tükendi. Yazık. Mehmet Usta çok üzülecek.» Sonra

birden; «Aman... Bir de benden bilirse bu ölümü. Elinden çekeceğim var. Ne etmeli ki?»

Kararsızlıkla duruyordu. Coli kıymayı çoktan yalamış yutmuş, sarsak sarsak Vilda'nın yanına sokulmuştu. Vilda uzun uzun yoldaşının gözlerine baktı. Yusuf Çavuş şaşkın, köşenin başında bekliyordu. Elinde kıyma kutusu, donmuştu sanki. Gözleri Coli'nin üstünde, devinisiz dikilmişti. Vilda ağır ağır sokuldu. Coli'nin hırıltısına çevirdi başını bir an. Sonra bütün gücüyle kutuya zıpladı. Yusuf Çavuş kutuyu düşürdüğünde bir kıpırdandı. Vilda ağzını doldurmuş, geri geri Coli'nin yanına uzanmıştı.

Gördüklerine inanamaz bir durumda sallandı Yusuf Çavuş. Kutuyu kaldırdığı gibi yere çaldı. Dökülen kıymalara aldırmadan, bir tekme attı. Arsa boşluğuna yuvarlandı kıyma kutusu.

— Bundan sonra bu işi yaparsam ellerim kırılsın, dedi.

Üzünçlü, öfkeli , bitkin evinin yolunu tuttu.

Ertan babasının horultusunu duyunca geç kaldığını anladı. Cebinden anahtarını alarak dükkânın yolunu tuttu. Karpit lambasını yaktığı halde Coli ve Vilda'nın kapırdamamaları irkiltti o'nu. Geldi başlarını okşadı. Katılaştıklarını görünce seslendi.

— Coli!.. Vilda!..

Başlarını birbirlerine dayamışlar, boylu boyunca uzanmışlardı kapının önüne. Dükkânı, ateşi, ocağı unuttu. Baş başa uzanmış köpekleri-

nin üstüne kapandı bir an. Gözleri yaş içinde okşadı, okşadı, okşadı!...

Mehmet Usta güçlükle aldı oğlunu köpeklerinin üstünden. Bir bakışta zehirlendiklerini anladı. Tam doğrulurken, Yusuf Çavuş omuzundan bastırdı;

— Ben böyle şey görmedim Usta, dedi ağlamaklı. Zehiri başka köpeğe atmıştım. Coli kaptı. Vilda da kutuyu elimden düşürdü. Bunca yıldır köpek öldürürüm. Böyle yüreğimden vurulduğumu bilmem. Keşke başka yoldan geçseydim. İçim yanıyor?.. Belki de denmez ama, başınız sağolsun... Sonra hıçkırarak arkasını döndü, gitti.

cem çocuk kitapları

Ünlü yazarımız **Erol Toy**'un daha önce «Altın Saray», «Fareler Cumhuriyeti», «Avcı Kekliği», adlı kitaplarını sunmuştuk. **Son Çağrı,** yazarımızın dizimizde çıkan dördüncü kitabı. Bu kitapta sevimli köpeklerimiz Vilda ile Coli'yi çok seveceksiniz. Onların birbirleriyle ve çevreleriyle olan sevgi alışverişi sizleri de etkileyecek. Ahçıbaşı Mehmet Usta ve çırağı Bekir ise yakından tanıdınız, mahallenizde gördüğünüz sevimli insanlar. Severek okuyacağınızı umuyoruz.

Kapak resmi: Mustafa Delioğlu

Kapak Baskısı: Metin Matbaası Tel: 526 00 45